

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БиХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

H.Čemerlića 2, 71000 Sarajevo, Tel: ++ 387 (0) 33 70 35 73, Fax: 70 35 65 - www.revizija.gov.ba, e-mail: saibih@bih.net.ba

---

**PRAĆENJE REALIZACIJE PREPORUKA
REVIZIJE UČINKA**

Broj: 01-02-03-10-16-1-1207/17

Decembar 2017. godine

Praćenje realizacije preporuka revizije učinka

Ured za reviziju proveo je praćenje aktivnosti institucija BiH na realizaciji preporuka revizije učinka za dva izvještaja revizije učinka objavljenih u oktobru 2014. godine. Predmet praćenja bile su preporuke iz izvještaja revizije učinka "Izdaci za sudske sporove" i "Kontrola zračnog prometa BiH".

Praćenje je provedeno u skladu sa ISSAI – Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija, Principima revizije učinka, Vodičem za reviziju učinka i Vodičem za osiguravanje kvalitete u reviziji učinka Vrhovnih revizionih institucija u BiH.

Osnovni cilj ovog Izvještaja je da se mjerodavnim institucijama i javnosti prezentuju preduzete aktivnosti odgovornih institucija za realizaciju preporuka revizije učinka, koje su date s ciljem da se unaprijede područja koja su bila predmet revizije i sačuvaju budžetska sredstva.

Rezultati praćenja ukazuju na izvjestan napredak u realizaciji preporuka revizije, u odnosu na izvještaj o praćenju realizacije preporuka iz 2016. godine. Ukupno je realizovano 24% datih preporuka, 32% preporuka je realizovani djelimično a 44% preporuka je u početnoj fazi realizacije.

Utvrđen je izvjestan napredak stanja u revidiranim područjima iako institucije nisu realizovale sve preporuke revizije. Ipak, još uvijek se izdvajaju milionski iznosi za izgubljene sudske sporove i propuštaju se milioni maraka prihoda od pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

Naše analize ukazuju na trend smanjenja broja sudskih sporova i izvršnih postupaka što ukazuje na poboljšanje sistema i utvrđenih praksi rada institucija BiH. Na žalost, manji broj izgubljenih sudskih sporova je veće vrijednosti pa su ukupni izdaci za sudske sporove u porastu.

Operater BiH za kontrolu zračnog pometa (BHANSA) počeo je obavljati svoju funkciju nakon objave izvještaja revizije. Preuzeta je kontrola zračnog prometa u donjem dijelu zračnog prostora, međutim još uvijek nisu potpisani relevantni sporazumi i usvojeni planovi za preuzimanje gornjeg dijela zračnog prostora BiH.

Iako je utvrđen određeni napredak u revidiranim područjima, za sveobuhvatno unapređenje potrebno uložiti dodatne napore za realizaciju preostalih preporuka revizije. Na taj način doprinijelo bi se dodatnom smanjenju izdataka za sudske sporove kao i preuzimanju potpune kontrole zračnog prometa iznad BiH.

Izvještaj je, u skladu sa članom 16. i članom 17. Zakona o reviziji, dostavljen Parlamentarnoj skupštini, Predsjedništvu, Vijeću ministara i Ministarstvu finansija i trezora BiH.

GENERALNI REVIZOR

Dragan Vrankić, s.r.

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Jasmin Pilica, s.r.

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Ranko Krsman, s.r.

Sadržaj

Praćenje realizacije preporuka revizije učinka	3
Sadržaj	5
Korištene skraćenice	6
Izvršni rezime	7
1. Uvod.....	9
1.1. Cilj i svrha praćenja	9
1.2. Prethodna praćenja	9
1.3. Tekuće praćenje	10
1.3.1. Predmet i obim	10
1.3.2. Izvori i metode	10
1.3.3. Osnovni podaci	11
2. Postupanje nadležnih institucija po izvještajima	12
2.1. Parlamentarna skupština.....	12
Razmatranje izvještaja "Izdaci za sudske sporove"	12
Razmatranje izvještaja "Kontrola zračnog prometa BiH"	12
2.2. Vijeće ministara.....	14
Razmatranje izvještaja "Izdaci za sudske sporove" i zaključaka Parlamenta.....	14
Razmatranje izvještaja "Kontrola zračnog prometa BiH" i zaključaka Parlamenta	15
3. Preduzete aktivnosti institucija na realizaciji preporuka po pojedinačnim izvještajima....	16
3.1. Izdaci za sudske sporove	16
Preporuke za institucije BiH:	17
Preporuka za Pravobranilaštvo BiH:.....	20
Preporuka za Ministarstvo finansija i trezora BiH:	20
Preporuka za Ministarstvo pravde i Visoko sudsko i tužilačko vijeće:.....	22
3.2. Kontrola zračnog prometa BiH.....	23
Preporuka za BHANSA (Vijeće i Uprava):	24
Preporuka za BHDCA:	28
Preporuka za Ministarstvo komunikacija i prometa BiH:	30
Preporuke za Vijeće ministara:	32
Preporuka za Parlamentarnu skupštinu:.....	34

Korištene skraćenice

Skraćenica	Puni naziv
ATM	Upravljanje zračnim prometom
ATM operacije	Operacije sistema upravljanja zračnim prometom
ATM sistem	Sistem upravljanja zračnim prometom
BHANSA	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
BHATM Projekat	Projekat: Razvoj sistema za upravljanje zračnim prometom u BiH
BHATM Strategija	Strategija razvoja sistema za upravljanje zračnim prometom u BiH
BHDCA	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CCL	Hrvatska kontrola zračne plovidbe
CRCO	Centralni ured za rutne naknade EUROCONTROL
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
EUROCONTROL	Evropska organizacija za sigurnost zračne plovidbe
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FEDCAD	Direkcija za civilno zrakoplovstvo Federacije BiH
FIR	Oblast letnih informacija
GP	Granična policija BiH
IATA	Međunarodno udruženje avioprevoznika
KM	Konvertibilna marka
MFT	Ministarstvo finansija i trezora BiH
MKiP FBiH	Ministarstvo komunikacija i prometa Federacije BiH
MKP	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH
MO	Ministarstvo obrane BiH
MP	Ministarstvo pravde BiH
MPiV RS	Ministarstvo prometa i veza Republike Srpske
MVP	Ministarstvo vanjskih poslova BiH
OS	Oružane snage BiH
Parlament BiH	Parlamentarna skupština BiH
Pravobranilaštvo	Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine
RH	Republika Hrvatska
RS	Republika Srpska
RSCAD	Republička direkcija za civilnu vazdušnu plovidbu Republike Srpske
Sl.gl. BiH	Službeni glasnik BiH
SMATSA	Kontrola letenja Srbije i Crne Gore SMATSA
UINO	Uprava za indirektno oporezivanje BiH
Uprava BHANSA	Uprava Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
Ured za reviziju	Ured za reviziju institucija BiH
Vijeće BHANSA	Vijeće Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
VM	Vijeće ministara BiH
VSTV	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH
Zakon o BHANSA	Zakon o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
Zakon o zrakoplovstvu	Zakon o zrakoplovstvu BiH
ZD PS	Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH

Izvršni rezime

Ured za reviziju institucija BiH proveo je praćenje realizacije preporuka s ciljem procjene njihove realizacije i stanja u revidiranim područjima. Utvrđen je izvjestan napredak u realizaciji preporuka u odnosu na izvještaj o praćenju realizacije preporuka iz 2016. godine, a što je prikazano u narednoj tabeli.

Tabela 1. Pregled realizacije preporuka revizije učinka

Stepen realizacije	Procent realizacije preporuka u izvještaju o praćenju iz 2016. godine	Procent realizacije preporuka u izvještaju o praćenju iz 2017. godine
Realizovano	8%	24%
Djelimično	45%	32%
Početne aktivnosti	42%	44%
Nisu preduzete aktivnosti	5%	0%
Ukupno	100%	100%

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH

Iako su preporuke revizije usvojene od mjerodavnih i prihvaćene od odgovornih institucija, kod većine institucija odgovornih za njihovu realizaciju, nismo pronašli relevantne analize stanja i informacija o nadzoru realizacije preporuka revizije i relevantnih zaključaka. Zaključci VM se neće realizovati ukoliko VM ne osigura nadzor njihove realizacije.

U sljedećoj tabeli prikazana je ukupna realizacija preporuka revizije učinka iz izvještaja "Izdaci za sudske sporove."

Tabela 2. Pregled realizacije preporuka za izvještaj "Izdaci za sudske sporove"

Stepen realizacije	Broj preporuka	Procentualno
Realizovano	2	33%
Djelimično	2	33%
Početne aktivnosti	2	33%
Nisu preduzete aktivnosti	0	0%
Ukupno	6	100%

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH

Tri godine nakon objave izvještaja revizije učinka realizovane su dvije preporuke revizije, djelimično su realizovane dvije preporuke, a za dvije preporuke su preduzete početne aktivnosti. Nije bilo preporuka na koje su se institucije oglušile. Realizacija navedenih preporuka uticala je na poboljšanje stanja u revidiranom području. Broj sudskih sporova protiv institucija BiH je smanjen i smanjeni su izdaci za izvršne postupke. Smanjen broj tužbi i izgubljenih sporova pokazatelj je unapređenja sistema i praksi rada institucija BiH. Na žalost, iako je smanjen broj izgubljenih sudskih sporova, njihova vrijednost je veća pa su ukupni izdaci za sudske sporove veći u odnosu na period kada je revizija obavljena.

U sljedećoj tabeli prikazana je ukupna realizacija preporuka revizije učinka iz izvještaja "Kontrola zračnog prometa BiH."

Tabela 3. Pregled realizacije preporuka za izvještaj "Kontrola zračnog prometa"

Stepen realizacije	Broj preporuka	Procentualno
Realizovano	4	21%
Djelimično	6	32%
Početne aktivnosti	9	47%
Nisu preduzete aktivnosti	0	0%
Ukupno	19	100%

Izvor: Ured za reviziju

Tri godine nakon objave izvještaja revizije učinka realizovane su četiri preporuke revizije, djelimično je realizovano šest preporuka, a za devet preporuka su preduzete početne aktivnosti. Nije bilo preporuka na koje su se institucije oglušile. Realizacija navedenih preporuka uticala je na poboljšanje stanja u revidiranom području.

Nedugo nakon objave izvještaja revizije učinka Sistem upravljanja zračnim prometom (ATM sistem) počeo je da funkcioniše, odnosno preuzeta je kontrola zračnog prometa u donjem dijelu zračnog prostora BiH. Na žalost planovi za preuzimanje kontrole leta u gornjem dijelu zračnog prostora još uvijek nisu doneseni tako da za odgovorne institucije još uvijek nisu definisani rokovi za preuzimanje cjelokupne kontrole zračnog prometa iznad BiH. Međunarodni sporazumi po kojim operateri susjednih zemalja vrše kontrolu gornjeg zračnog prostora još uvijek nisu potpisani. Iako BHANSA vrši uslugu neophodnu za ostvarivanje prihoda za vraćanje kreditnih sredstava za izgradnju ATM sistema, nisu otklonjeni svi rizici da će se dio troškova izgradnje ATM sistema finansirati iz budžeta BiH.

1. Uvod

U uvodnom dijelu obrazložen je opći cilj i svrha praćenja realizacije preporuka revizije učinka, hronologija provedenih praćenja, te osnovne informacije o provedenom praćenju.

1.1. Cilj i svrha praćenja

Zadatak revizije učinka je izvještavanje o efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti programa ili aktivnosti, a pravovremena realizacija preporuka i unapređenje rada je zadatak institucija.

Međunarodni standardi vrhovnih revizionih institucija¹ predviđaju praćenje izvještaja revizije učinka sa ciljem osiguravanja povratnih informacija o efektima provedenih revizija.

Praćenje izvještaja revizije učinka i analiza aktivnosti nadležnih institucija nakon objave izvještaja predviđeno je i dokumentima Ureda za reviziju: Principi revizije učinka, Vodič za reviziju učinka i Vodič za osiguravanje kvaliteta u reviziji učinka.²

Preporuke date u izvještajima revizije učinka se trebaju pratiti kako bi se ustanovilo šta se dalje desilo s njima, koje mjere su nadležne institucije preduzele, koje preporuke su realizovane i koji efekti su ostvareni. Vrijeme, predmet i obim praćenja realizacije preporuka je odluka VRI.

Praćenje postupanja institucija BiH po datim preporukama revizije učinka je aktivnost koju Ured za reviziju provodi s ciljem osiguravanja efektivnosti revizijskih izvještaja, pravovremene i efikasne realizacije preporuka i pružanja povratne informacije za Ured za reviziju, zakonodavnu i izvršnu vlast o realizaciji datih preporuka.

1.2. Prethodna praćenja

Od uspostave funkcije revizije učinka, Ured za reviziju je zaključno sa 31.12.2016. godine objavio ukupno 29 pojedinačnih izvještaja revizije učinka i tri izvještaja o praćenju izvještaja revizije učinka.

Praćenje prvog objavljenog izvještaja revizije učinka³ Ured za reviziju je proveo po Zaključku Parlamentarne skupštine iz 2009. godine, a Informacija o utvrđenim rezultatima⁴ dostavljena je Parlamentarnoj skupštini 2010. godine.

Ured za reviziju je 2014. godine izvršio praćenje šest izvještaja revizije učinka koji su objavljeni u periodu od 2010. do aprila 2013. godine.⁵ Izvještaj o utvrđenim rezultatima⁶ je dostavljen Parlamentarnoj skupštini i Vijeću ministara, a sve institucije BiH su o objavi izvještaja informisane putem cirkularnog pisma.

Treći izvještaj o praćenju realizacije preporuka iz osam izvještaja revizije učinka objavljeno je 2016. godine, a njime je obuhvaćeno praćenje preporuka iz osam izvještaja revizije učinka objavljenih u periodu od jula 2013. godine do jula 2014. godine.⁷

---

¹ ISSAI 300.

² Odlukom Koordinacionog odbora broj: 12-50-1-19-2/09 usvojeni su Principi revizije učinka; Odlukom Koordinacionog odbora broj: 06-50-1-4/13 usvojen je Vodič za reviziju učinka; Odlukom Koordinacionog odbora broj: 06-50-1-5/13 usvojen je Vodič za osiguravanje kvaliteta u reviziji učinka.

³ Izvještaj revizije učinka: Proces zapošljavanja državnih službenika u institucijama BiH, 09.04.2009. godina .

⁴ Naknadna revizija – Informacija o realizaciji preporuka Ureda za reviziju institucija BiH iz oblasti revizije učinka.

⁵ Nabavka računarske opreme u institucijama BiH; Upravljanje troškovima zakupa za rad i smještaj institucija BiH; Stambeno zbrinjavanje povratnika; Višegodišnja kapitalna ulaganja institucija BiH; Upravljanje voznim parkom u institucijama BiH; Upravljanje zasnovano na rezultatima kroz planove i izvještaje institucija Vijeća ministara BiH.

⁶ Praćenje realizacije preporuka revizije učinka, 25.02.2014. godina.

⁷ Praćene su preporuke iz slijedećih izvještaja revizije učinka: 1. Rad komisija institucija BiH; 2. Uslovi za efikasnu i efektivnu kontrolu PDV-a i prisilnu naplatu duga; 3. Upravljanje robom oduzetom u carinskim postupcima; 4.

Svi raniji izvještaji o praćenju realizacije preporuka su razmatrani i usvojeni na Parlamentu BiH sa zaključkom da su odgovorne institucije dužne realizirati nerealizovane preporuke revizije.

1.3. Tekuće praćenje

1.3.1. Predmet i obim

Ured za reviziju je nastavio sa aktivnostima praćenja izvještaja revizije učinka. Ovoga puta su predmet praćenja bila dva izvještaja revizije učinka koji su objavljeni u oktobru 2014. godine i rezultati njihovog praćenja su objavljeni u ovom Izvještaju. Praćenjem je obuhvaćen period od objave izvještaja do 01.12.2017. godine.

Tabela 4. Pregled izvještaja revizije učinka koja su predmet praćenja

Redni broj	Naziv izvještaja	Datum objave
1.	Izdaci za sudske sporove	20.10.2014.
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	16.10.2014.

Izvor: Ured za reviziju

Ured za reviziju je analizirao stanje iz područja koja su revidirana i analizirao:

- Koje aktivnosti su preduzimale nadležne institucije (Parlamentarna skupština i Vijeće ministara) nakon objavljivanja izvještaja revizije učinka?
- Da li su i u kojoj mjeri institucije preduzimale aktivnosti na realizovanju preporuka revizije učinka i zaključaka nadležnih institucija?
- Imajući u vidu ciljeve revizije, koje su se promjene stanja u revidiranim oblastima desile u odnosu na stanje iz izvještaja?

Revizija je analizirala preduzete aktivnosti bez utvrđivanja razloga za preduzimanje istih, tj. nije ispitivano da li su iste posljedica datih preporuka revizije ili su posljedica drugih okolnosti.

1.3.2. Izvori i metode

S ciljem prikupljanja podataka o realizaciji preporuka i zaključaka nadležnih institucija, svim institucijama BiH koje su bile obuhvaćene prvobitnom revizijom (12 institucija) je dostavljeno cirkularno pismo. U pismu su navedene date preporuke iz izvještaja i zaključci nadležnih institucija i traženo je od institucija da u pisanoj formi predstave aktivnosti koje su preduzimale, kao i dokaze kojima se isto potkrepljuje.

Potrebne informacije su prikupljene i na temelju analize zapisnika (zaključaka) sa sjednica Predstavničkog doma, Doma naroda i Vijeća ministara, analize zakonskih i podzakonskih akata, izvještaja, informacija, medijskih natpisa, izvještaja finansijske revizije, formalnih sastanaka u nadležnim institucijama i sa subjektima revizije.

U izabranom metodološkom pristupu teret dokazivanja preduzetih aktivnosti na temelju preporuka je na instituciji kojoj su preporuke bile upućene. Na temelju odgovora institucija na upit Ureda za reviziju o preduzetima aktivnostima na realizaciji preporuka i dostavljenih dokaza, vršena je procjena stupnja preduzetih aktivnosti. Za navode institucija o preduzetim aktivnostima, bez adekvatnih dokaza, dodatno su traženi dokazi ili su provjeravani iz drugih,

---

Efikasnost FIPA-e u privlačenju stranih investicija u BiH; 5. Rezultati reforme javne uprave; 6. Pretpostavke za efikasan rad Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije; 7. Telekomunikaciona rješenja u institucijama BiH; 8. Upravljanje ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima.

lakše dostupnih izvora (internet, podaci iz tekućih revizija i sl.). Aktivnosti koje je podrazumijevala data preporuka u konkretnom izvještaju, a koje nisu spomenute u odgovoru institucije, niti su za njih dostavljeni dokazi, smatrano je da nisu niti preduzimate. Izuzetno, u situacijama gdje je Ured za reviziju raspolagao podacima iz tekućih revizija ili odgovora drugih institucija, one su uvažene i ugrađene u izvještaje u cilju objektivnog prikazivanja i ocjene stanja.

Utvrđene su četiri moguće kategorije realizacije preporuka:

- Prva – **realizovano** – institucije su okončale aktivnosti navedene u preporuci, odnosno preporučene kontinuirane aktivnosti se redovno provode – stanje u revidiranom području je značajno popravljeno;
- Druga – **djelimično** – u institucijama je u toku realizacija preporuka, odnosno izvjesna je realizacija aktivnosti navedenih u preporuci – postignut je napredak u revidiranom području;
- Treća – **početne aktivnosti** – institucije planiraju ili stvaraju preduslove za realizaciju aktivnosti navedenih u preporuci – nije bilo napretka u revidiranoj oblasti;
- Četvrta – **nisu preduzete aktivnosti** – nisu konstatovane aktivnosti na realizaciji preporuka ili nisu dostavljene informacije o preduzetim aktivnostima – nije bilo napretka u revidiranom području.

Također, u procesu procjene realizacije preporuka, konsultovane su kolege iz revizionih timova koji su vršili predmetne revizije, kao i kolege iz finansijske revizije.

1.3.3. Osnovni podaci

Izvještaji su dostavljeni revidiranim institucijama, Parlamentarnoj skupštini, Vijeću ministara, Predsjedništvu, Ministarstvu finansija i trezora i drugim zainteresovanim institucijama.

Za svaki objavljeni izvještaj izdato je saopćenje za medije o objavi izvještaja i isti su objavljeni na internet stranici Ureda za reviziju.

U narednoj tabeli prezentovani su podaci o preporukama iz izvještaja koji su predmet praćenja.

Tabela 5. Pregled broja preporuka po izvještajima i po institucijama

Redni broj	Naziv izvještaja	Ukupan broj preporuka	Broj preporuka po instituciji
1.	Izdaci za sudske sporove	6	3 za sve institucije 1 za Pravobranilaštvo BiH 1 za MFT 1 za MP i VSTV
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	19	7 za BHANSA (Vijeće i Uprava) 3 za BHDCA 4 za MKP 4 za VM 1 za Parlament BiH

Izvor: Ured za reviziju

2. Postupanje nadležnih institucija po izvještajima

U ovom poglavlju predstavljene su aktivnosti nadležnih institucija, Parlamentarne skupštine i Vijeća ministara, po izvještajima revizije učinka.

2.1. Parlamentarna skupština

Predstavnički dom i Dom naroda Parlamenta BiH su razmatrali i usvojili oba izvještaja revizije učinka koja su sada predmet praćenja. Kada je u pitanju praćenje realizacije preporuka, evidentiran je napredak, jer je Parlament BiH od odgovornih institucija počeo zahtijevati povratnu informaciju o realizaciji preporuka revizije učinka. Navedenim je učinjen dodatani pritisak na odgovorne institucije BiH da realiziraju date preporuke revizije.

U narednoj tabeli prikazano je vrijeme razmatranja izvještaja od strane Parlamentarne skupštine.

Tabela 6. Pregled datuma razmatranja izvještaja

Redni broj	Naziv izvještaja	Razmatranje u Predstavničkom domu	Razmatranje u Domu naroda
1.	Izdaci za sudske sporove	6. sjednica, održana 11.02.2015. godine	2. sjednica, održana 05.03.2015. godine
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	6. sjednica, održana 11.02.2015. godine	2. sjednica, održana 05.03.2015. godine

Izvor: Ured za reviziju

Oba izvještaja revizije učinka su razmatrana na istim sjednicama domova. Usvajanjem izvještaja revizije učinka utvrđena je obaveza odgovornih institucija za realizaciju preporuka iz izvještaja revizije učinka.

Razmatranje izvještaja "Izdaci za sudske sporove"

Predstavnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvještaj revizije učinka "Izdaci za sudske sporove" bez posebnih zaključaka.

Dom naroda je na svojoj 2. sjednici održanoj 05.03.2015. godine usvojio izvještaj revizije učinka "Izdaci za sudske sporove" sa sljedećim zaključkom:

"Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH traži od Pravobranilaštva BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, Ministarstva pravde BiH, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH i Tužilaštva BiH da, u okviru svojih mjerodavnosti, ispituju sve navode i preporuke sadržane u Izvještaju o obavljenoj reviziji učinka o temi: "Izdaci za sudske sporove", te da o preduzetim aktivnostima obavijeste Dom naroda PS BiH u roku od šest mjeseci od dana usvajanja ovog zaključka."

Razmatranje izvještaja "Kontrola zračnog prometa BiH"

Predstavnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvještaj revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" sa sljedećim zaključcima:

1. "Predstavnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obaveza ne bude realizovana.

2. Predstavnički dom traži od Ureda za reviziju institucija BiH da prioritarno uradi finansijsku reviziju za 2014. godinu Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA)."

Pored zaključaka Predstavnički dom donio je i Odluku prema kojoj:

"Obavit će se javno saslušanje predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u vezi s iznesenim propustima koji su za posljedicu imali neostvarivanje prihoda, izbjegavanje dodatnih izdataka te umanjivanje izdataka navedenih u Izvještaju o izvršenoj reviziji učinka o temi: "Kontrola zračnog prometa BiH."

Dom naroda je na svojoj 2. sjednici održanoj 05.03.2015. godine usvojio izvještaj revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" bez posebnih zaključaka.

Predstavnički dom Parlamenta BiH je na svojoj 8. sjednici održanoj 11.03.2015. godine usvojio Odluku da Odluku Predstavničkog doma Parlamenta BiH o provođenju javnog saslušanja realizira Komisija za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma. Javno saslušanje održano je 09.04.2015. godine.

Predstavnički dom Parlamenta BiH je na svojoj 11. sjednici održanoj 13.05.2015. godine usvojio Izvještaj Komisije za promet i komunikacije o javnom saslušanju predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u vezi sa propustima navedenim u Izvještaju o izvršenoj reviziji učinka o temi "Kontrola zračnog prometa BiH". Zajedno sa izvještajem Komisije za promet i komunikacije Predstavničkog doma usvojeni su i sljedeći zaključci sadržani u izvještaju, a koji glase:

1. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH da se u što kraćem roku imenuju članovi Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA.
2. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH da se, nakon imenovanja članova Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, sačini akcioni plan procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nosiocima aktivnosti i rokovima".

2.2. Vijeće ministara

Evidentan je izvjestan napredak kod Vijeća ministara BiH kada je u pitanju razmatranje izvještaja "Izdaci za sudske sporove". Vijeće ministara je izvještaj razmotrilo i prije njegovog razmatranja na Parlamentu BiH, te je donijelo zaključak da su odgovorne institucije iz izvještaja zadužene za realizaciju preporuka iz izvještaja. Nakon što je Parlament BiH usvojio izvještaj, Vijeće ministara nije ponovo razmatralo ni izvještaj ni pripadajući zaključak Doma naroda Parlamenta BiH, ali je zato razmatran relevantni zaključak Komisije za finansije i budžet Doma naroda Parlamenta BiH o praćenju realizacije preporuka sa 20. sjednice održane 26.07.2016. godine.

Izvještaj "Kontrola zračnog prometa BiH" sa pripadajućim zaključkom Predstavničkog doma Vijeće ministara nije razmatralo, ali su razmotreni zaključci Predstavničkog doma koji su doneseni nakon održanog javnog saslušanja po izvještaju revizije "Kontrola zračnog prometa BiH".

Pregled sjednica Vijeća ministara na kojim su razmatrani izvještaji revizije učinka i relevantni zaključci Parlamenta BiH prikazani su u sljedećoj tabeli.

Tabela 7. Pregled datuma razmatranja izvještaja/zaključaka

Redni broj	Naziv izvještaja	Datum razmatranja		
		Izvještaj	Zaključci Predstavničkog doma	Zaključci Doma naroda
1.	Izdaci za sudske sporove	112. sjed. VM od 18.11.2014.	Nije bilo zaključaka	68. sjed. VM od 18.08.2016.
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	Nije razmatrano	9. sjed. VM od 02.06.2015.	Nije bilo zaključaka

Izvor: Ured za reviziju

Razmatranje izvještaja "Izdaci za sudske sporove" i zaključaka Parlamenta

Vijeće ministara BiH je na 112. sjednici održanoj 18.11.2014. godine razmotrilo i usvojilo Izvještaj Ureda za reviziju institucija BiH o izvršenoj reviziji efikasnosti na temu „Izdaci za sudske sporove“. VM je razmatralo izvještaj i prije njegovog razmatranja na Parlamentu BiH. *Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine, Ministarstvo finansija i trezora, Ministarstvo pravde i Visoko sudsko i tužilačko vijeće su zaduženi za realizovanje preporuka koje se odnose na ove institucije. Također, zadužene su i sve druge institucije Bosne i Hercegovine za realizovanje preporuka iz Izvještaja.*

VM nije ponovo razmatralo izvještaj revizije nakon njegovog usvajanja na Parlamentu BiH, tako da nisu doneseni ni novi zaključci VM na osnovu zaključaka Doma naroda Parlamenta BiH.

Vijeće ministara BiH se na 68. sjednici održanoj 18.08.2016. godine upoznalo sa zaključcima sa 20. sjednice Komisije za finansije i budžet Doma naroda Parlamenta BiH održane 26.07.2016. godine, a koji su usvojeni prilikom razmatranja informacije institucija BiH o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka iz izvještaja o obavljenim revizijama učinka o temama: Energetska efikasnost u institucijama BiH, Izdaci za sudske sporove, i Uspostava javnih unutrašnjih kontrola u institucijama BiH (PIFC). *Zadužene su institucije Bosne i Hercegovine, koje do sada nisu postupile po preporukama Ureda za reviziju*

institucija BiH, da odmah pristupe realizaciji preporuka Ureda povodom iznad navedenih revizija učinka, te da s realizacijom preporuka upoznaju Ured za reviziju institucija BiH.

Vijeće ministara BiH se na 92. sjednici održanoj 28.02.2017. godine upoznalo sa urgencijom Komisije za finansije i budžet Doma naroda Parlamenta BiH sa 33. sjednice održane 02.02.2017. godine, a povodom razmatranja informacija institucija BiH o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka iz izvještaja o obavljenim revizijama učinka (Energetska efikasnost u institucijama BiH, Izdaci za sudske sporove i Uspostava javnih unutrašnjih kontrola u institucijama BiH - PIFC), *te za realizaciju smjernica i zaključaka sadržanih u izvještaju o obavljenim revizijama učinka zadužilo institucije BiH koje do sada nisu postupile prema zaključku Komisije za finansije i budžet Doma naroda Parlamenta BiH sa 20. sjednice održane 26.07.2016. godine.*

Razmatranje izvještaja "Kontrola zračnog prometa BiH" i zaključaka Parlamenta

Vijeće ministara nije posebno razmatralo izvještaj revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH", niti je donosilo posebne zaključke u vezi sa preporukama revizije i sa zaključkom Predstavničkog doma.

Međutim, Vijeće ministara BiH se na svojoj 9. sjednici održanoj 02.06.2015. godine upoznalo sa zaključcima koje je Predstavnički dom Parlamenta BiH donio na 11. sjednici ovog Doma, a koji su doneseni nakon javnog saslušanja predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u vezi s iznesenim propustima koji su za posljedicu imali neostvarivanje prihoda, izbjegavanje dodatnih izdataka te umanjivanje izdataka navedenih u Izvještaju o izvršenoj reviziji učinka o temi: "Kontrola zračnog prometa BiH." Vijeće ministara BiH je s tim u vezi donijelo sljedeći zaključak:

- *za realizaciju zaključaka donesenih povodom rasprave o Izvještaju Komisije za promet i komunikacije o javnom saslušanju predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u vezi s propustima navedenim u izvještaju o izvršenoj reviziji učinka na temu „Kontrola zračnog prometa BiH“, zaduženo je Ministarstvo komunikacija i prometa.*

3. Preduzete aktivnosti institucija na realizaciji preporuka po pojedinačnim izvještajima

3.1. Izdaci za sudske sporove

Cilj i svrha revizije

Revizija izdataka za sudske sporove provedena je s ciljem da se utvrdi da li su institucije BiH efikasne u ispravljanju slabosti na koje ukazuju sudski procesi, odnosno da li su efikasne u preduzimanju aktivnosti koje će smanjiti broj sudskih sporova i pripadajućih izdataka. Svrha revizije je da se pomogne u smanjivanju broja sudskih sporova i pripadajućih izdataka.

Ključni nalazi i zaključci iz izvještaja revizije iz 2014. godine

Nalazi revizije ukazuju da institucije nisu efikasne u provođenju analiza i preduzimanju mjera koje će unaprijediti prakse rada te spriječiti generisanje novih sporova i stvaranje novih izdataka za sudske sporove. Primjeri dobrih praksi pokazuju da su ovakve aktivnosti moguće ali da ih institucije nisu koristile u svim slučajevima.

Institucije BiH u većini slučajeva nisu preduzimale mjere koje će spriječiti sudsko rješavanje spora. Rizične oblasti koje generišu sporove se rijetko analiziraju, a mirno rješavanje sporova se također rijetko koristi.

Kod značajnog broja sudskih sporova nisu provedene analize s ciljem utvrđivanja uzroka spora i nisu preduzimate korektivne mjere. Analize i korektivne mjere koje su preduzimate, uglavnom su zakašnjele i omogućile su ponavljanje sporova po istom osnovu.

Odgovornost za navedeno snose tužene institucije, ali su i posljedica neefikasnih praksi rada pravosudnih institucija koje ne osiguravaju blagovremenu informaciju o pokrenutim sudskim sporovima.

U periodu 2008-2013. institucije BiH kao tužena strana su izgubile 313 parničnih predmeta. Neblagovremeno preduzimanje analiza i korektivnih mjera institucija BiH omogućilo je pokretanje nekoliko stotina novih sudskih sporova po istom ili sličnom osnovu što je doprinijelo i doprinijet će novom povećanju izdatka za sudske sporove.

Institucije BiH, zbog slabe koordinacije Pravobranilaštva BiH i MFT, kasne i u izvršavanju sudskih presuda što uzrokuje dodatne sudske troškove. Ured za reviziju procjenjuje da je od 14,6 miliona KM isplaćenih izdataka za sudske sporove u periodu 2008.-2013. oko 700 hiljada KM isplaćeno je kao posljedica neblagovremene realizacije sudskih presuda.

Trenutno stanje u revidiranoj oblasti

Broj sudskih sporova protiv institucija BiH je smanjen i smanjeni su izdaci za izvršne postupke. Smanjen broj tužbi i izgubljenih sporova pokazatelj je unapređenja sistema i praksi rada institucija BiH. Na žalost, iako je smanjen broj izgubljenih sudskih sporova, njihova vrijednost je veća pa su ukupni izdaci za sudske sporove veći u odnosu na period kada je revizija obavljena.

Ocjena realizacije preporuka – Aktivnosti institucija na realizaciji preporuka

Preporuke za institucije BiH:

Preporuka 1.

Provesti analizu rizika, utvrditi rizične oblasti u kojim se sporovi javljaju, kontinuirano ih pratiti, analizirati i preduzimati mjere na unapređenju vlastitih praksi rada.

STEPEN REALIZACIJE

DJELIMIČNO

Realizacija navedene preporuke provjerena je na uzorku institucija koje su bile obuhvaćene revizijom i kojim su upućene preporuke revizije.⁸ Navedenim institucijama je upućen dopis sa zahtjevom da nas obavijeste o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke za institucije BiH. Sve institucije su odgovorile na upućeni dopis. Institucije koje su imale izgubljene presude tvrde da su unaprijedile svoje prakse rada kada su u pitanju analize sudskih sporova i praksi rada. Ovakva ocjena realizacije preporuke data je imajući u vidu ishod ovih aktivnosti (broj parničnih predmeta prikazan u tabelama 8. i 9.) i broj dokaza o dokumentiranim analizama sudskih sporova koje su nam institucije dostavile (pregled odgovora institucija iz nastavka).

Preporuka 2.

U opravdanim situacijama više koristiti mogućnost mirnog rješavanja sporova.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Iako institucije tvrde da ima više pokušaja mirnog rješavanja sporova nisu nam ponuđeni konkretni dokazi za navedene tvrdnje. S druge strane u Pravobranilaštvu BiH ističu da nema značajnog pomaka kada je u pitanju mirno rješavanje sporova. Ključni razlog za navedeno je nedostatak sredstava u tekućem budžetu institucije za mirno rješavanje sporova. S tim u vezi ističu primjer izgubljenih presuda po osnovu radnih sporova zaposlenika Suda i Tužilaštva BiH. Iako se ovi radni sporovi gube, tužene institucije ne koriste mogućnost mirnog rješavanja spora (i izbjegavanja dodatnih troškova) jer u svom budžetu nemaju sredstva za isplate tužilaca.

Pokrenute aktivnosti izmjene propisa kojim bi se aktualizovalo mirno rješavanje sporova nisu bile efikasne. Izmjenama Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH (94/16) tužiocima nisu obavezani na pokušaj provođenja mirnog rješavanja sporova što je utvrđena praksa zemalja u okruženju.⁹ Zakoni o parničnom postupku drugih nivoa vlasti u BiH također nisu mijenjani u ovom pravcu. Zakon o pravobranilaštvu još uvijek nije usvojen, a prema predloženom prijedlogu Pravobranilaštvo bi bilo uključeno u postupak mirnog rješavanja sporova. Sagovornici iz Pravobranilaštva tvrde da će za aktivnosti mirnog rješavanja sporova trebati dodatne zaposlenike, ali da će broj mirnih rješavanja sporova i dalje zavisi od tuženih institucija jer su one najupućenije u predmetne sporove, te su najodgovornije za preuzimanje odgovornosti u postupku mirnog rješavanja sporova.

⁸ Istraživanjima revizije su bile obuhvaćene četiri institucije BiH koje su imale najveći broj izgubljenih sudskih sporova (GP, UINO, MO i MVP), kao i MFT, Pravobranilaštvo BiH, te VSTV i MP kojim su preporuke upućene.

⁹ U relevantnim izmjenama Zakona rečeno je da tužilac "može da se obrati zahtjevom za mirno rješavanje spora Pravobranilaštvu". Raniji propisi nisu ograničavali ovu mogućnost, pa ove izmjene samo naglašavaju nešto što ni ranije nije bilo sporno. S druge strane, ovom odredbom se dodatno komplikuje institut mirnog rješavanja sporova jer sada institucije BiH ne mogu samostalno pristupiti postupku mirnog rješavanja sporova, nego im je za to potreban angažman Pravobranilaštva.

Preporuka 3.

Provoditi kritičku analizu vlastitih praksi rada koje su uzrokovale sudske sporove radi utvrđivanja eventualnih odgovornosti i slabosti sistema, a sve u cilju preduzimanja korektivnih mjera. Ovakve analize potrebno je provesti kod tek pokrenutih sudskih sporova, a naročito u slučajevima kada se sudski sporovi ponavljaju i kada se isti gube.

STEPEN REALIZACIJE

DJELIMIČNO

Broj sudskih sporova protiv institucija BiH je u evidentnom padu (naredna tabela 8.), što je jasan indikator otklanjanja slabosti sistema i ispravljanja pogrešnih praksi rada. Međutim, sve institucije od kojih je traženo izjašnjenje o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka revizije nisu nam dostavile dokaze o provedenim analizama, a što je vidljivo iz sljedećeg pregleda izjašnjenja institucija.

Za ranije navedene preporuke pojedinačno institucije u svojim dopisima tvrde sljedeće:

1. **Granična policija BiH** tvrdi da je smanjen broj sudskih sporova u odnosu na period kada je rađena revizija, a također kao dokaz dostavljaju nam pregled trenutnih sporova. Osim toga tvrde da se posebno analiziraju sporovi veće tužbene vrijednosti i sporovi koji se ponavljaju, te da se preduzimaju sve potrebne aktivnosti na otklanjanju uzroka tih sporova.
2. **Uprava za indirektno oporezivanje** tvrdi da je nakon objave izvještaja uvedena redovna praksa temeljitih analiza sudskih sporova, te da je nakon objave izvještaja rukovodstvu predloženo 11 inicijativa za unapređenje praksi rada čime bi se izbjegli budući sudski sporovi. U prilogu izjašnjenja UINO dostavljeno je i nekoliko relevantnih inicijativa za unapređenje praksi rada, a koje su sačinjene na osnovu analiza sudskih sporova.
3. **Ministarstvo odbrane BiH** tvrdi da se redovno provode analize sudskih sporova i otklanjaju uočene slabosti, čime je značajno smanjen broj tužbi i sudskih sporova koji se gube. U prilogu svog izjašnjenja MO nam je dostavilo i nekoliko svojih informacija u kojim su analizirani sudski sporovi i u kojim su dati prijedlozi za unapređenje praksi rada.
4. **Ministarstvo vanjskih poslova BiH** tvrdi da je broj tužbenih zahtjeva i vrijednosti sudskih sporova značajno smanjen u odnosu na period kada je revizija provedena. Navedeno je, kako tvrde, direktna posljedica povećanja efikasnosti rada MVP i Pravobranilaštva BiH, a kao dokaz su nam dostavili pregled trenutnih sporova.
5. **Ministarstvo finansija i trezora BiH** tvrdi da nadležne institucije upozorava na sudske sporove koje se gube i na slabosti sistema koji ih uzrokuju, pa tako ističu primjer da su informisali nadležne (VM i Parlament BiH) o potrebi izmjene relevantnih propisa koji se tiču naknada zaposlenika Suda i Tužilaštva, čime bi se izbjegli dodatni izdaci po ovim sudskim sporovima.
6. **Ministarstvo pravde BiH** tvrdi da je analiziralo svoje sudske sporove i da je broj predmeta u kojim je ministarstvo tuženo značajno smanjen. S druge strane, MP je pokrenulo inicijativu izmjene Zakona o parničnom postupku pred sudom BiH i Zakona o Pravobranilaštvu BiH, čime bi se promovisalo mirno rješavanje sporova. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH je izmijenjen (Sl.gl. BiH 94/16), a Zakon o pravobranilaštvu BiH još uvijek je u proceduri.
7. **Pravobranilaštvo BiH** u okviru svog godišnjeg izvještaja o radu vrši analizu sudskih sporova i na taj način nadležne izvještava o sporovima i slabostima sistema koji ih je uzrokovao. Pored godišnjeg izvještavanja Pravobranilaštvo posebnim dopisima informiše nadležne o problemima na koje ukazuju sudski sporovi. Kao dokaz za navedeno prezentovali su svoje dopise za VM i Parlament BiH - kojim upozoravaju na gubitak radnih sporova u Sudu i Tužilaštvu, te dopise VSTV i drugim nadležnim institucijama drugih nivoa vlasti kojim upozoravaju na problem nezakonitog raspolaganja državnom imovinom BiH.

8. **Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH** u svom dopisu se nije izjašnjavalo o analizama vlastitih sudskih sporova. Ističu da je za veće korištenje mirnog rješavanja sporova potrebno izmijeniti relevantne zakonske propise, te da je u okviru reforme pravosuđa pokrenuto nekoliko projekata koji za cilj imaju povećanje efikasnosti sudova.

Ured za reviziju je s ciljem provjere navedenih nalaza analizirao broj pokrenutih sudskih sporova (parničnih predmeta) prema evidencijama Pravobranilaštva BiH. U sljedećoj tabeli prikazani je broj sudskih postupaka dvije godine prije objave izvještaja revizije, u 2014. godini kada je izvještaj revizije objavljen i dvije godine nakon objave izvještaja revizije.

Tabela 8. Broj pokrenutih sudskih sporova po godinama i institucijama iz uzorka

Br.	Institucija	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Granična policija	179	93	29	26	24
2.	Uprava za indirektno oporezivanje	49	65	28	22	23
3.	Ministarstvo obrane	283	102	64	48	54
4.	Ministarstvo vanjskih poslova	5	10	3	6	1
5.	Ministarstvo finansija i trezora	153	149	3	3	0
6.	Ministarstvo pravde	8	9	11	13	16
7.	Pravobranilaštvo BiH	0	0	0	0	0
8.	Visoko sudsko i tužilačko vijeće	4	4	0	3	1
9.	Sve ostale institucije BiH	124	167	79	91	75
10.	Tužbe protiv države BiH	110	202	288	409	118
	UKUPNO	915	801	505	621	312

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz izvještaja o radu Pravobranilaštva BiH

Iz gore navedene tabele vidljiv je opadajući trend pokrenutih sudskih sporova protiv institucija BiH. Treba napomenuti da navedenom trendu nije doprinijelo mirno rješavanje sporova, jer niti jedna institucija iz uzorka nije istakla da su imale slučajeve mirnog rješavanja sporova.

U narednoj tabeli prikazan je broj parničnih predmeta u radu i njihova tužbena vrijednost. Radi usporedbe ponovo su prezentovani podaci o broju i vrijednosti parničnih predmeta u radu dvije godine prije objave izvještaja revizije, u 2014. godini kada je izvještaj revizije objavljen i dvije godine nakon objave izvještaja revizije.

Tabela 9. Pregled broja i vrijednosti parničnih predmeta u radu po godinama

Godina	Ukupno parničnih predmeta u radu tokom godine	Ukupna tužbena vrijednost spora parničnih predmeta u radu, u milionima KM
2012.	3.073	1.407
2013.	3.476	1.402
2014.	2.910	1.132
2015.	2.730	1.125
2016.	2.163	576

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz izvještaja o radu Pravobranilaštva.

Ponovo evidentan je trend pada broja parničnih predmeta i njihove tužbene vrijednosti, što ukazuje na djelimično poboljšanje sistema i praksi rada institucija BiH, što je dovelo do smanjenja broja parničnih predmeta u radu kod Pravobranilaštva.

Preporuka za Pravobranilaštvo BiH:

Preporuka 4.

Odmah po prijemu pravomoćnih sudskih presuda Pravobranilaštvo ih sa nalogom za postupanje treba dostavljati MFT i tuženim institucijama BiH radi njihove blagovremene realizacije i eliminiranja dodatnih troškova.

STEPEN REALIZACIJE	REALIZOVANO
---------------------------	--------------------

Pravobranilaštvo tvrdi da je unaprijedilo svoje prakse blagovremenog dostavljanja sudskih presuda i podataka o računu na koje treba platiti dosuđeni iznos. U Pravobranilaštvu također ističu da im advokati tužilaca nekada namjerno uskraćuju podatak o računu za plaćanje, a sve s ciljem dodatne zarade od pokretanja izvršnog postupka. Pored navedenog u Pravobranilaštvu smatraju da su ove mjere doprinijele smanjenju broja pokrenutih izvršnih postupaka, ali ne znaju točno koliko jer slične analize nisu radili. Ovakva ocjena realizacije preporuke data je imajući u vidu navedene činjenice i podatke o broju izvršnih postupaka prikazanih u grafikonu 1.

Preporuka za Ministarstvo finansija i trezora BiH:

Preporuka 5.

Unaprijediti organizaciju načina praćenja i plaćanja pravosnažnih sudskih presuda s ciljem bolje kontrole ovih troškova i eliminisanja izvršnih postupaka prinudne naplate.

STEPEN REALIZACIJE	REALIZOVANO
---------------------------	--------------------

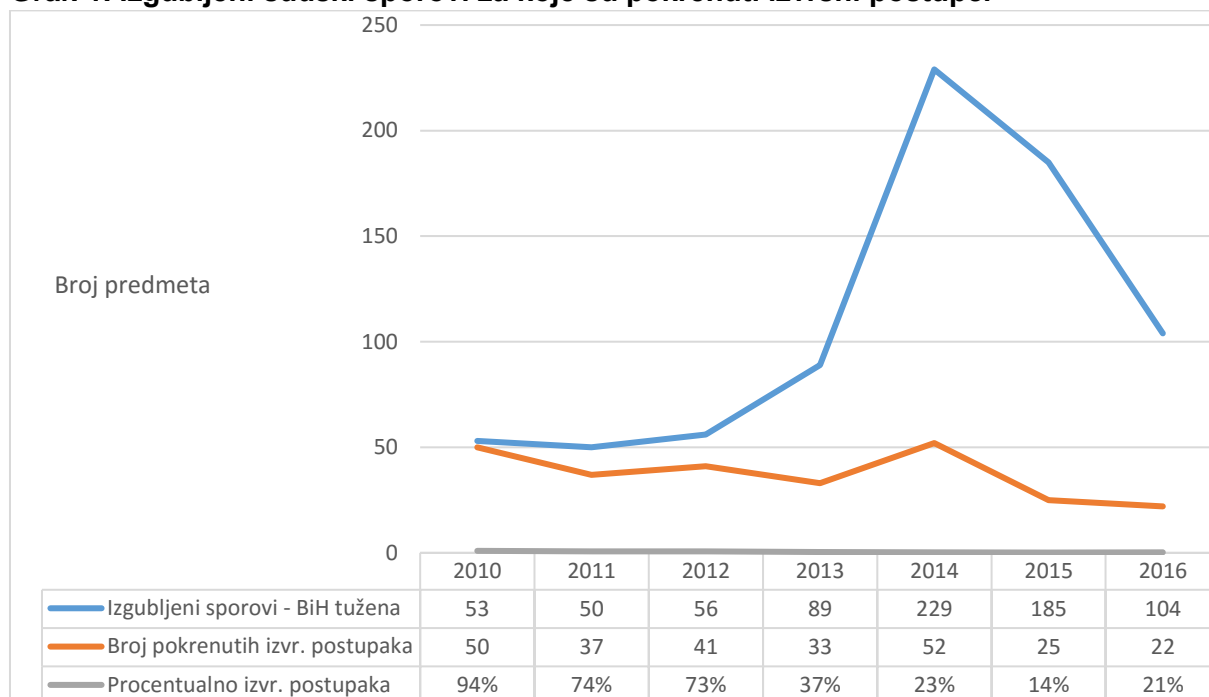
MFT je u 2015. godine zaposlilo je dodatnu osobu kojoj je primaran zadatak praćenja plaćanja po izgubljenim sudskim sporovima i unaprijedilo je svoje evidencije plaćanja po sudskim postupcima (uspostavljena su subanalitička konta na kojim se zasebno evidentiraju dug, kamata, troškovi parničnog postupka, troškovi izvršnog postupka, drugi sudski troškovi). Iako to nisu radili dokumentirane analize kretanja sudskih troškova, u MFT smatraju da su ove mjere doprinijele smanjenju izdataka za sudske sporove.

U MFT tvrde da još uvijek imaju problema u pribavljanju svih računa za isplatu presuđenih iznosa. Ovaj problem je naročito izražen kada su u pitanju kolektivne tužbe i kada trebaju isplatiti tužiocima, bivšim zaposlenicima institucija BiH. Naime, za mnoge od njih teško je pronaći broj računa na koji bi se platio presuđeni iznos.

U Pravobranilaštvu i u MFT tvrde da je značajno unaprijeđena međusobna saradnja kada je u pitanju koordinacija plaćanja po izgubljenim sudskim presudama. Ističu da je izvještaj revizije pomogao u međusobnom razgraničavanju odgovornosti, a što je u ranijem periodu bilo sporno, pa saradnja nije bila na željenom nivou.

U slijedećem grafikonu prikazan je broj izgubljenih sudskih sporova po godinama i broj pokrenutih izvršnih postupaka kada plaćanje nije izvršeno u predviđenom paricionom roku.

Graf. 1. Izgubljeni sudski sporovi za koje su pokrenuti izvršni postupci

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz evidencija Pravobranilaštva za period 2010-2016.

U periodu nakon 2014. godine, kada je revizija obavljena, evidentan je pad apsolutnog broja izvršnih postupaka. Pad broja izvršnih postupaka posljedica je pada broja izgubljenih sudskih sporova, ali i poboljšanja u efikasnosti plaćanja po izgubljenim sudskim presudama. Međutim kada analiziramo procent pokrenutih izvršnih postupaka vidljivo je da je broj izvršnih postupaka značajno smanjen u 2015. godini kada je u MFT zaposlena osoba odgovorna za ove poslove, ali i da je on malo i porastao u 2016. godini. U MFT tvrde da podaci Pravobranilaštva u potpunosti ne prikazuju stvarno stanje jer je bilo dosta slučajeva da su donesena izvršna rješenja poništena jer je u međuvremenu izvršeno sporno plaćanje. Iz MFT nam nisu mogli dati tačne podatke o broju ovakvih slučajeva jer nisu radili detaljnije analize realizovanih izvršnih postupaka.

Iako je smanjen ukupan broj izgubljenih sudskih presuda, njihova vrijednost je veća, pa su povećani ukupni izdaci za sudske sporove BiH. U sljedećoj tabeli prikazani su podaci o ukupnim izdacima za sudske sporove po godinama.

Tabela 10. Ukupni izdaci za sudske sporove po godinama

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	1-10 2017.
Iznos ukupnih izdataka u milionima KM	2,50	3,13	3,58	3,28	8,32	5,40	5,65

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz izvještaja MFT

Dakle, BiH gubi manje sporova, ali su presuđeni iznosi bili veći, pa su porasli i ukupni izdaci za sudske sporove.

MFT je krajem 2015. godine uspostavilo subanalitičko praćenje različitih vrsta izdataka za sudske sporove. Ove informacije otvaraju mogućnost detaljnijih analiza koje će pomoći u daljnjem smanjenju izdataka za sudske sporove. Prema podacima iz ISFU izvještaja MFT struktura izdataka za sudske sporove za 2016. i prvih deset mjeseci 2017. godine je slijedeća.

Tabela 11. Struktura izdataka za sudske sporove izraženi u KM i u procentima

Izdaci za sudske sporove (ISFU konto 614817)	Izveštaj revizije 2014.	2016.		Januar- oktobar 2017.	
Glavnica	64%	3.665.259	67,9%	4.247.596	75,2%
Kamata	21%	1.163.867	21,6%	997.322	17,7%
Troškovi parničnog postupka	11%	380.287	7,0%	345.327	6,1%
Troškovi izvršnog postupka	4%	48.377	0,9%	19.569	0,3%
Ostali sudski troškovi		138.612	2,6%	37.121	0,7%
Ukupno izdaci za sudske sporove	100,00%	5.396.402	100,0%	5.646.934	100,0%

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz ISFU izvještaja MFT-a

Prema podacima iz navedene tabele evidentno je da su troškovi izvršnog postupka sa 4% (procjena iz izvještaja revizije učinka iz 2014. godine) smanjeni na ispod 1% u 2016. i 2017. godini.

Preporuka za Ministarstvo pravde i Visoko sudsko i tužilačko vijeće:

Preporuka 6.

Analizirati nalaze revizije koji ukazuju na neefikasne prakse rada pravosudnih institucija i utvrditi mjere za njihovo unapređenje.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

VSTV je, odmah po prijemu izvještaja revizije učinka, svim sudovima u BiH uputilo preporuku o što ranijem dostavljanju tužbe tuženoj strani. MP je pokrenulo izmjenu relevantnih zakona kojim bi se aktuelizovalo mirno rješavanje sporova. Međutim, izmjenama relevantnih zakonskih propisa obaveza pokušaja mirnog rješavanja sporova još uvijek nije uspostavljena.

MP i VSTV tvrde da su u relevantnim strateškim planovima reforme sektora pravde planirali dodatne programe povećanja efikasnosti pravosudnih institucija, a u toku je projekat Jačanja efikasnosti pravosuđa II, a koji za cilj ima bolje upravljanje vremenom. Na žalost efektivnost ovih aktivnosti moći će se cijeliti tek kada one budu okončane i kada VSTV i MP analizira i objavi njihove rezultate.

Niti jedna od ove dvije institucije nije nam dostavila dokaz da su proveli dokumentovane analize efikasnosti trajanja sudskih postupaka, niti smo slične analize pronašli na njihovim službenim Internet stranicama. Sve navedene činjenice uticale su na ovakvu ocjenu realizacije preporuke revizije.

3.2. Kontrola zračnog prometa BiH

Cilj i svrha revizije

Revizija je provedena s ciljem analize procesa uspostave i preuzimanja kontrole zračnog prometa, te utvrđivanja razloga kašnjenja i njihove posljedice. Svrha revizije je bila prezentovati stanje u oblasti kontrole zračnog prometa u BiH i doprinijeti realizaciji strateških opredjeljenja BiH vlasti da domaće institucije uspostave i preuzmu kontrolu zračnog prometa u zračnom prostoru BiH.

Ključni nalazi i zaključci iz izvještaja revizije iz 2014. godine

Nalazi revizije pokazuju da je proces preuzimanja i uspostave kontrole zračnog prometa neefikasan i da BiH zbog toga trpi značajne finansijske posljedice.

Preuzimanje pružanja usluga aerodromske i prilazne kontrole od entitetskih agencija, koje su ove usluge pružale ranije, izvršeno je tek u januaru 2014. godine. Kontrola zračnog prometa u donjem dijelu zračnog prostora, prvobitno je trebala otpočeti 2007. godine. To se još uvijek nije desilo, a rokove je Vijeće ministara više puta produžavalo.

Kašnjenja u implementaciji procesa za posljedicu imaju gubljenje značajnih prihoda od preleta/rutnih naknada. U periodu 2011-2013., BiH je propustila da ostvari više od 70 miliona KM prihoda. Ovi milioni su se slili u kase agencija susjednih zemalja koje su vršile kontrolu zračnog prometa iznad BiH. Pored ovoga, BiH je mogla izbjeći dodatne izdatke za školovanje kontrolora leta koji su iznosili više od 3 miliona KM. U isto vrijeme, izdaci iz entitetskih budžeta su mogli biti manji za 24 miliona KM jer su mogli biti finansirani prihodima od preleta.

Dalje odlaganje procesa preuzimanja kontrole zračnog prometa BiH bi moglo dovesti do sljedećih posljedica: izostanka prihoda od preleta u iznosu oko 35 miliona KM godišnje, te dodatnih 15 miliona KM od 2016. godine ukoliko se ne uspostavi kontrola zračnog prometa i u gornjem zračnom prostoru; nemogućnost BHANSA da pokrije svoje troškove i njeno finansiranje iz budžeta institucija BiH; nastavak pružanja usluga kontrole zračnog prometa od strane agencija susjednih zemalja; preusmjeravanje zračnog prometa na koridore izvan BiH i zatvaranje zračnog prostora iznad BiH.

Trenutno stanje u revidiranom području

Nedugo nakon objave izvještaja revizije učinka Sistem upravljanja zračnim prometom (ATM sistem) počeo je da funkcioniše. BHANSA preuzela je zaposlene entitetskih direkcija za zračnu plovidbu (RSCAD i FEDCAD) i počela je pružati uslugu kontrole zračnog prometa u donjem i dijelu gornjeg zračnog prostora BiH. Gornji dio zračnog prostora u kojem se obavlja preko 80% zračnog prometa još uvijek kontrolišu operateri kontrole leta susjednih zemalja (SMATSA i CCL).

Na osnovu preuzete kontrole zračnog prostora iznad BiH povećani su prihodi BHANSA za pružene usluge, te je značajno smanjen rizik da će se troškovi izgradnje ATM sistema finansirati iz budžeta BiH.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi od pruženih usluga kontrole letenja. Radi poređenja prezentovani su podaci o rasporedu prihoda između institucija dvije godine prije objave izvještaja revizije, u 2014. godini kada je izvještaj objavljen i kada je ATM sistem profunkcionisao, te dvije godine nakon objave izvještaja revizije.

Tabela 12. - Raspored ostvarenih prihoda od rutnih naknada u BiH (izraženo u KM)

Red. broj	Institucija	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
1.	BHDCA	2.478.440	3.544.036	4.544.680	2.316.685	2.994.984
2.	BHANSA	5.523.000	10.911.012	31.849.056	32.977.633	38.112.471
3.	RSCAD	3.122.000	3.851.188	0	0	0
4.	FEDCAD	6.145.001	7.605.425	0	0	0
5. (1+2+3+4)	BiH	17.268.441	25.911.661	36.393.737	35.294.318	41.107.455
6.	SMATSA (SRB)	13.794.000	11.894.275	13.114.667	11.597.448	12.748.198
7.	CCL (HRV)	14.172.926	17.047.353	18.792.197	13.856.928	13.246.289
8. (6+7)	CCL i SMATSA	27.966.926	28.941.628	31.906.865	25.454.376	25.994.487
9. (5+8)	UKUPNO	45.235.367	54.853.289	68.300.601	60.748.694	67.101.942

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz BHDCA

Iz gornje tabele je jasno vidljiv porast prihoda BHANSA i smanjenje prihoda za entitetske direkcije za zračnu plovību (koje su ugašene) i operatere zračnog prometa susjednih zemalja (SMATSA i CCL).

Na žalost planovi za preuzimanje kontrole leta u gornjem dijelu zračnog prostora još uvijek nisu doneseni tako da za odgovorne institucije još uvijek nisu definisani rokovi za preuzimanje kontrole cjelokupnog zračnog prometa iznad BiH. Međunarodni sporazumi po kojim operateri susjednih zemalja vrše kontrolu gornjeg zračnog prostora još uvijek nisu potpisani. Iako BHANSA vrši uslugu neophodnu za ostvarivanje prihoda za vraćanje kreditnih sredstava za izgradnju ATM sistema, nisu otklonjeni svi rizici da će se dio troškova izgradnje ATM sistema finansirati iz budžeta BiH.

Ocjena realizacije preporuka – Aktivnosti institucija na realizaciji preporuka

Preporuka za BHANSA (Vijeće i Uprava):

Preporuka 1.

U cilju kompletne uspostave Vijeća BHANSA, potrebno je da BHANSA (Uprava) što prije okonča svoje aktivnosti na predlaganju člana Vijeća BHANSA iz reda zaposlenih.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Tri godine nakon objave izvještaja revizije učinka ova preporuka nije realizovana. Uprava BHANSA još uvijek nije predložila člana Vijeća BHANSA-e iz reda zaposlenih BHANSA-e.¹⁰ Kao za obrazloženje za navedenu situaciju odgovorni sagovornici iz BHANSA-e navode da postojeći statut isključuje veliki broj zaposlenika BHANSA-e, a naročito onih koji se operativno bave kontrolom leta (kontrolori leta). Prema njihovim tvrdnjama, sindikat se protivi ovakvom načinu imenovanja člana Vijeća iz reda zaposlenih, jer člana Vijeća koji predstavlja

¹⁰ Vijeće BHANSA-e imenuje Vijeće ministara BiH, na prijedlog ministra komunikacija i prometa BiH, na mandat od četiri godine. Djelokrug rada Vijeća BHANSA-e između ostalog uključuje, nadziranje poslovanja i rada Uprave, donošenje Statuta (uz saglasnost Vijeća ministara), predlaganje godišnjeg programa rada i finansijskog plana te donošenje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

zaposlenike ne bi trebala predlagati uprava nego uposlenici iz reda stručnih osoba koja se operativno bavi kontrolom leta. S tim u vezi, pokrenuta je procedura izmjene statuta, planirano je da se novi prijedlog statuta dostavi na usvajanje postojećim članovima Vijeća, a nakon toga i Vijeću ministara.

Preporuka 2.

Potrebno je da Vijeće BHANSA preduzme sve aktivnosti, iz svoje nadležnosti, na ubrzanju imenovanja Uprave BHANSA.

STEPEN REALIZACIJE	REALIZOVANO
---------------------------	--------------------

Uprava BHANSA-e je imenovana godinu dana nakon objave izvještaja revizije učinka u novembru 2015. godine. Nakon imenovanja Vijeća BHANSA-e u julu 2015. godine, Vijeće BHANSA-e je pokrenulo konkursnu proceduru za izbor Uprave BHANSA-e (direktor i dva zamjenika direktora). Nakon okončanja procedure natječaja, Vijeće ministara BiH je na svojoj 30. sjednici održanoj 05.11.2015. godine donijelo Rješenje o imenovanju direktora i dva zamjenika direktora BHANSA-e.

Preporuka 3.

U cilju ispunjavanja svih uslova za funkcionalnu uspostavu institucije i početak pružanja usluga kontrole zračnog prometa, potrebno je blagovremeno preduzeti sve aktivnosti na osiguravanju uslova i ubrzanju procesa certifikovanja.

STEPEN REALIZACIJE	REALIZOVANO
---------------------------	--------------------

Prvi certifikat sa ograničenjima (ANS 001) koji je omogućio rad BHANSA-e, BHDCA je izdala u novembru 2014. godine, drugi certifikat (ANS 002) BHDCA je izdala u augustu 2016. godine. Nakon što je BHANSA otklonila sve ranije nalaze BHDCA, u aprilu 2017. godine izdat im je posljednji, treći certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS 003). Navedenim je službeno završen proces certifikacije BHANSA-e. BHANSA je ispunila sve zahtjeve iz SES regulative EU (Single European Sky) kao i sve ostale zahtjeve i uslove koji su pred nju postavljeni od strane BHDCA. Treba napomenuti da BHDCA u kontinuitetu provodi aktivnosti kontrole ispunjenosti uslova za certifikaciju.

Preporuka 4.

Potrebno je svu imovinu i sredstva nabavljena kroz BHATM Projekat i preuzetu od BHDCA upisati u knjigovodstvene evidencije.

STEPEN REALIZACIJE	DJELIMIČNO
---------------------------	-------------------

U BHANSA-i tvrde da su izvršili knjiženje sve imovine i opreme koja je imala dovoljnu dokaznu dokumentaciju za knjiženje. Naime od ukupne vrijednosti imovine i sredstava nabavljenih iz EBRD kredita u iznosu od oko 32,8 miliona KM, u knjigovodstvenu evidenciju BHANSA-e izvršeno je uknjižavanje dijela imovine i sredstava u iznosu od oko 29,7 miliona KM. Razlika u iznosu od blizu 3,2 miliona KM nije uknjižena u knjigovodstvenu evidenciju BHANSA-e jer joj BHDCA nije dostavila validnu dokumentaciju (odnosi se na realizaciju dijela ugovora zaključenog sa firmom INDRA SISTEMAS od koje je nabavljena oprema). BHDCA s druge

strane smatra da je BHANSA-i dostavila validnu dokumentaciju za knjiženje.¹¹ BHANSA je informaciju o nemogućnosti uknjiženja ukupnih sredstava EBRD kredita u okviru BHATM Strategije u januaru 2017. godine dostavila Vijeću BHANSA-e, Vijeću ministara BiH i Parlamentu BiH.

Pri osnivanju BHANSA-e potpisani su i sporazumi o ustupanju i korištenju cjelokupne imovine RSCAD i FEDCAD, s ciljem da se sva sredstva i izvori sredstava ove dvije direkcije prenesu u poslovne knjige BHANSA-e kao i prelazak svih radnika u BHANSA-u. Prema izvještaju finansijske revizije firme "Revisium Consult d.o.o, Sarajevo" o obavljenoj reviziji finansijskih izvještaja BHANSA-e za 2016. godinu, BHANSA je preuzela sve obaveze prema neotplaćenom dijelu kredita EBRD-a, preuzela je i sva potraživanja i obaveze FEDCAD i RSCAD, međutim ne i njihovu imovinu koja im je samo ustupljena na korištenje. Revizija u svom mišljenju skreće pažnju da navedene činjenice nisu u skladu sa Principima utvrđivanja osnovnog troškovnika za rutne naknade i kalkulaciju jediničnih cijena izdate od strane Centralne službe za rutne naknade (detaljnije obrazloženo u tački 1.23 izvještaja finansijske revizije).

U praksi neevidentiranje imovine i sredstava koje BHANSA koristi znači da se troškovi njihove amortizacije ne mogu priznati u postupku utvrđivanja rutnih naknada. Konkretno to znači da se sredstvima iz preleta neće moći finansirati vraćanje EBRD kredita za neuknjiženi dio nabavljene opreme iz EBRD kredita, niti će se moći naplatiti troškovi amortizacije korištene imovine.

Preporuka 5.

U saradnji sa BHDCA, ali kao nosilac aktivnosti, što prije otpočeti pripreme za preuzimanje kontrole zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru, preliminarno planiranog za jesen 2015. godine.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

BHANSA nije preuzela kontrolu zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru. BHANSA je u novembru 2014. godine počela sa pružanjem usluga kontrole zračnog prometa u donjem i jednom dijelu gornjeg zračnog prostora.

Kontrola leta u gornjem zračnom prostoru još uvijek nije preuzeta. U gornjem dijelu zračnog prostor obavlja se preko 80% zračnog prometa, a na osnovu toga operateri kontrole leta susjednih zemalja prihoduju 25 miliona KM godišnje. Planovi za preuzimanje kontrole zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru tek su u pripremi (prezentovan nam je nacrt BHATM tranzicioni plan za BiH faza II). Prema nacrtu ovog plana preuzimanje kontrole gornjeg zračnog prostora može se očekivati početkom 2020. godine.

Odgovorni sagovornici iz BHANSA ističu da je za preuzimanje kontrole zračnog prometa potrebno ispuniti tri preduslova:

- Potrebno je potpisati odgovarajuće međudržavne sporazume sa susjednim zemljama (dva sporazuma, postojeći parafirani i novi kojim bi se dogovorilo razgraničenje sektora kontrole leta).
- Potrebno je školovati nedostajuće kontrolore leta (s obzirom da postojeći kapaciteti nisu dovoljni),

¹¹ Saopćenje za javnost BHDCA objavljeno na službenoj Internet stranici <http://www.bhdca.gov.ba/index.php/bs/93-bosanski/generalne-informacije/1170-saopstenje-za-javnost-povodom-dezinformacija-bhansa>

- Potrebno je obnoviti opremu za kontrolu zračnog prometa (obzirom da je trenutna preuzeta 2010. godine i neki njeni dijelovi su zastarjeli).

Da bi otpočela sa pružanjem usluga kontrole zračnog prometa u cjelokupnom zračnom prostoru, BHANSA mora školovati novu generaciju kontrolora letenja (BHANSA trenutno ima 39 licenciranih oblasnih kontrolora leta za postojeći zračni prostor). Uz saglasnost VM BiH, BHANSA je raspisala proceduru za nabavku usluge školovanja za 69 novih kontrolora letenja. Vrijednost zaključenog ugovora za usluge školovanja 69 novih kontrolora letenja iznosi oko 15 miliona KM. Ugovor je zaključen u martu 2017. godine, a postupak javne nabavke je započet u septembru 2016. godine. Konkurs za izbor 69 novih kontrolora letenja je raspisan u 2014. godini.

Pored školovanja novih kontrolora letenja, BHANSA mora izvršiti nadogradnju ATM sistema, jer je postojeća oprema zastarjela s obzirom da je preuzeta 2010. godine. U planu javnih nabavki BHANSA-e za 2017. godinu je uvršteno pokretanje postupka javne nabavke za nadogradnju opreme. Realizacija nabavke je planirana u 2018. godine i početkom 2019. godine za jedan dio predmeta nabavke.

Preporuka 6.

U cilju poboljšanja efikasnosti, potrebno je blagovremeno preduzimati planirane aktivnosti.

STEPEN REALIZACIJE	POČETNE AKTIVNOSTI
---------------------------	---------------------------

Zvaničan plan aktivnosti je preduslov za ocjenu blagovremenosti provođenja aktivnosti. Plan preuzimanja i uspostave kontrole zračnog prostora BiH nije donesen ni dvije i po godine od kada je to naloženo zaključkom Predstavničkog doma Parlamenta BiH¹², odnosno ni godinu dana od kada je imenovana uprava BHANSA.

Preporuka 7.

Kako bi se blagovremeno identifikovali problemi i uska grla, potrebno je u kontinuitetu pratiti i analizirati procese, i o tome, blagovremeno, zajedno sa prijedlogom mjera i posljedicama koje mogu nastati, informisati Vijeće BHANSA, MKT i Vijeće ministara.

STEPEN REALIZACIJE	DJELIMIČNO
---------------------------	-------------------

BHANSA nadležne izvještava redovnim godišnjim izvještavanjem i vanrednim informacijama, međutim, među navedenim nisu jasno istaknute informacije o napretku u procesu preuzimanja nadzora nad cjelokupnim zračnim prostorom BiH.

U BHANSA-i tvrde da od njih VM (ni MPK) nije tražilo informacije za sastavljanje kvartalnog izvještaja o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH, a što je

¹² Predstavnički dom Parlamenta BiH je na svojoj 11. sjednici održanoj 13.05.2015. godine usvojio slijedeći zaključak: "Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH da se, nakon imenovanja članova Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, sačini akcioni plan procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nosiocima aktivnosti i rokovima".

obaveza VM po zaključku Predstavničkog doma BiH¹³ donesenog prilikom usvajanja izvještaja revizije učinka na 6. sjednici održanoj 11.02.2015 godine. Prema mišljenju BHANSA, Projektni odbor BHATM bi MPK-u trebao dostavljati informacije o realizaciji ATM projekta, a MPK bi ovu informaciju trebalo dostavljati VM BiH. BHANSA nije dio Projektnog odbora BHATM. Od BHANSA-e nisu tražene nikakve informacije i podaci u svrhu sačinjavanja izvještaja o realizaciji ATM projekta.

Odgovorni sagovornici BHANSA-e tvrde da su osim godišnjih izvještaja¹⁴, po potrebi dostavljali informacije za nadležne institucije, a kao ilustraciju su nam prezentovali dvije informacije za MPK, VM i Parlamentu BiH. U informaciji iz januara 2017. godine nadležne izvještavaju o nemogućnosti knjiženja cjelokupnog iznosa sredstava isplaćenog za nabavku ATM opreme sredstvima iz EBRD kredita, a u informaciji iz februara 2017. godine nadležne upoznaju sa zastojem u projektu "Free Route Airspace – FRA", a koji je uzrokovan šutnjom administracije BHDCA.

Preporuka za BHDCA:

Preporuka 8.

U cilju ispunjavanja svih uslova za funkcionalnu uspostavu BHANSA i početak pružanja usluga kontrole zračnog prometa, potrebno je blagovremeno preduzimati sve aktivnosti u procesu certifikovanja, bez ugrožavanja kvaliteta.

STEPEN REALIZACIJE	REALIZOVANO
---------------------------	--------------------

Sukladno Zakonu o zrakoplovstvu BiH i Zakonu o BHANSA, uslov za početak rada BHANSA-e je bio izdavanje certifikata. Prvi certifikat sa ograničenjima (ANS 001) koji je omogućio rad BHANSA-e, BHDCA je izdala u novembru 2014. godine, drugi certifikat (ANS 002) BHDCA je izdala u augustu 2016. godine. Nakon što je BHANSA otklonila sve ranije nedostatke iz nalaza BHDCA, u aprilu 2017. godine izdat im je posljednji treći certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS 003). Navedenim je službeno završen proces certifikacije BHANSA-e. BHANSA je ispunila sve zahtjeve iz SES regulative EU (Single European Sky) kao i sve ostale zahtjeve i uslove koji su pred nju postavljeni od strane BHDCA. Treba napomenuti da BHDCA u kontinuitetu provodi nadzor ispunjenosti uslova za certifikaciju.

Preporuka 9.

U saradnji sa BHANSA, što prije otpočeti pripreme za preuzimanje kontrole zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru, preliminarno planiranog za jesen 2015. godine.

STEPEN REALIZACIJE	DJELIMIČNO
---------------------------	-------------------

Kako tvrde u BHDCA, BHDCA je zajedno sa drugim uključenim institucijama (BHANSA, EUROCONTROL, MO, MPK, entiteti) nadležna za realizaciju Strategije razvoja sistema za upravljanje zračnim prometom u BiH (BHATM). Međutim, od kada je BHDCA izdala BHANSA-i certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi, ključnu ulogu u preuzimanju kontrole nad zračnim prostorom ima BHANSA. BHANSA je u novembru 2014. godine počela sa pružanjem

¹³ Relevantni zaključak Predstavničkog doma BiH: "Predstavnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obaveza ne bude realizovana."

¹⁴ Izvještaj o radu BHANSA-e za 2016. godinu, VM je dostavljeno preko nadležnog ministarstva MPK.

usluga kontrole zračnog prometa u donjem i jednom dijelu gornjeg zračnog prostora, ali ne i cjelokupnom gornjem zračnom prostoru. BHATM strategijom je planirano preuzimanje kontrole zračnog prometa minimalno do nivoa do kojeg se trenutno i vrši kontrola.¹⁵ Kada VM usvoji posljednju, šestu informaciju Projektnog odbora BHATM o realizaciji BHATM strategije stvorit će se uslovi za formalno zaključivanje BHATM Projekta.

Projektni odbor za realizaciju BHATM projekta je formiran odlukom VM iz aprila 2008. godine¹⁶ sa zadatkom realizacije Projekta upravljanja zračnim prometom BiH (BHATM), što podrazumijeva osnivanje, kadrovsko i tehničko osposobljavanje institucije (BHANSA) koja će se operativno baviti kontrolom zračnog prometa iznad BiH. BHDCA će se nastaviti baviti regulativom i nadzorom u civilnom zrakoplovstvu i kontroli letenja. Predsjedavajući Projektnog odbora BHATM je generalni direktor BHDCA, članovi su predstavnici MO, MFT i entitetskih ministarstava prometa, a savjetodavni član Projektnog odbora je predstavnik Evropske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (EUROCONTROL). Članovi Projektnog odbora imaju pravo na naknadu koja se isplaćuje od sredstava iz preleta.¹⁷ Odgovornost Projektnog odbora je da tromjesečno izvještava ministra MPK o svom radu i fazama realizacije BHATM projekta, a ministar MPK je odgovoran da polugodišnje izvještava VM o realizaciji BHATM projekta.

Preporuka 10.

U kontinuitetu izvještavati nadležne institucije o realizaciji BHATM Strategije, navodeći i probleme koji se pojavljuju i posljedice koje mogu nastati ukoliko rješavanje problema bude odlagano.

STEPEN REALIZACIJE	POČETNE AKTIVNOSTI
---------------------------	---------------------------

Ne može se reći da je bilo uspostavljeno kontinuirano izvještavanje nadležnih institucija na način kako je to predvidjela Odluka VM o formiranju Projektnog odbora za realizaciju projekta upravljanja zračnim prometom u BiH, broj 121/08 iz aprila 2008. godine (kvartalno izvještavanje MPK i polugodišnje izvještavanje VM), nit je uspostavljeno redovno kvartalno izvještavanje Parlamenta BiH prema zaključku Predstavničkog doma iz februara 2015. godine.¹⁸

Od svog osnivanja 2008. godine Projektni odbor je MPK ostavio ukupno šest informacija, a od objave izvještaja revizije do sada MPK je VM u novembru 2015. godine dostavilo jednu Informaciju o provođenju Strategije razvoja upravljanja zračnim prometom u BiH. Na osnovu posljednje, šeste informacije koju je dostavio Projektni odbor, MPK je pripremlilo informaciju koja tek treba da se dostavi VM. Kvartalno izvještavanje Parlamenta BiH nije uspostavljeno.

¹⁵ Nerealizovani dio ATM strategije odnosi se na nabavku objekta za smještaj BHDCA.

¹⁶ Službeni glasnik BiH broj 64/08 od 11.08.2008. godine.

¹⁷ Prema izvještaju Ureda za reviziju o finansijskoj reviziji BHDCA za 2015. godinu, u 2015. godini članovima Projektnog odbora na ime naknada za rad je isplaćen neto iznos od cca 100 hiljada KM. Izvještaj finansijske revizije dostupno je na web stranici Ureda za reviziju institucija BiH na linku: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/finansijska_revizija/izvjestaji_2015/?id=4976

¹⁸ Predstavnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvještaj revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" sa zaključkom: "Predstavnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obaveza ne bude realizovana."

Preporuka za Ministarstvo komunikacija i prometa BiH:

Preporuka 11.

U cilju kompletne uspostave Vijeća BHANSA potrebno je u što kraćem roku preduzeti sve aktivnosti iz svoje nadležnosti koje se tiču imenovanja Vijeća BHANSA.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Člana Vijeća BHANSA-e iz reda zaposlenih BHANSA-e još uvijek nije imenovan. Prema tvrdnjama odgovornih sagovornika MPK, MPK je urgiralo kod BHANSA-e po ovom pitanju i više puta je adresiralo ovo pitanje na zajedničkim sastancima sa predstavnicima BHANSA-e. Na nedavnoj sjednici Vijeća BHANSA-e iznesen je stav Uprave BHANSA-e da oni kao uprava ne mogu imenovati člana Vijeća iz reda zaposlenih. S obzirom da MPK nema instrumente za rješavanje ove situacije, u MPK-u razmišljaju da pripreme informaciju za VM i da na osnovu iste predlože da VM na neki način obveže BHANSA-u da predloži sedmog člana ili da se krene u proceduru izmjene Zakona o BHANSA, a s ciljem rješavanja ovog problema.¹⁹

Prvo Vijeće BHANSA-e imenovano je 2009. godine, ali bez člana iz reda zaposlenika BHANSA-e jer je sama institucija bila u osnivanju i nije imala zaposlenih. Proceduru odabira člana Vijeća između uposlenika BHANSA-e pokreće i provodi Uprava BHANSA-e (Upravu BHANSA-e čine direktor i dva zamjenika). Uprava BHANSA-e je imenovana u novembru 2015. godine.²⁰

Vijeće BHANSA ima sedam članova i čine ga predstavnici MPK, MO, MFT, Vlade RS, Vlade FBiH, BHDCA i zaposlenika BHANSA-e. Prema zakonu, sve institucije osim BHANSA-e dužne su u roku od 15. dana od zahtjeva ministra MPK dostaviti prijedlog svog predstavnika u Vijeću. Članove Vijeća imenuje VM na prijedlog ministra MPK, na mandat od četiri godine. Djelokrug rada Vijeća BHANSA-e između ostalog uključuje, nadziranje poslovanja i rada Uprave, donošenje Statuta (uz suglasnost Vijeća ministara), predlaganje godišnjeg programa rada i finansijskog plana te donošenje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Preporuka 12.

Potrebno je preduzeti sve aktivnosti, koje su u nadležnosti MKT-a, a koje mogu doprinijeti ubrzanju procesa sklapanja međudržavnih sporazuma sa Srbijom, Crnom Gorom i Hrvatskom o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Sporazum sa susjednim zemljama o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa još uvijek nije potpisan, a operateri kontrole letenje susjednih zemalja kontrolu gornjeg zračnog prostora BiH vrše na osnovu nacrtu sporazuma (dogovorenog i parafiranog od odgovornih pregovarača).

Delegacije BiH i susjednih zemalja utvrdile su nacrt sporazuma. Krajem 2014. godine VM je usvojilo prijedlog sporazuma o delegiranju odgovornosti za pružanje usluga zračnog prometa

¹⁹ Zakonom o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 43/09) osnovana je Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH (BHANSA), kao neprofitna i finansijski samostalna institucija, sa svojstvom pravnog lica.

²⁰ VM je na svojoj 30. sjednici održanoj 05.11.2015. godine donijelo Rješenje o imenovanju direktora i zamjenika BHANSA (Sl.gl. BiH broj 91/15).

između BiH i susjednih zemalja (114. sjednica VM održana 08.12.2014. godine). Predsjedništvo BiH je odobrilo potpisivanje sporazuma i odredilo za potpisnika ministra MPK. Predstavnici BHDCA spore određene dijelove sporazuma. Predsjedništvo BiH je poništilo svoju odluku o potpisivanju sporazuma i sporazum vratilo MKP-u na dalje razmatranje.

Nacrt sporazuma bio je uvršten na dnevni red 106. sjednice VM održane 22.06.2017. godine, ali je njegovo razmatranje odgođeno radi dodatnih konsultacija. MPK je 07.11.2017. godine uputilo urgenciju GTVM za uvrštavanje sporazuma u dnevni red naredne sjednice VM. Nacrt sporazuma je ponovo bio uvršten na dnevni red za 123. sjednicu VM od 04.12.2017. godine i ponovo je skinut sa dnevnog reda.

Preporuka 13.

<i>Redovno izvještavati Vijeće ministara o realizaciji BHATM Strategije.</i>	
<i>STEPEN REALIZACIJE</i>	<i>POČETNE AKTIVNOSTI</i>

VM nije izvještavano u skladu sa utvrđenom obavezom iz Odluke VM o formiranju Projektnog odbora za realizaciju projekta upravljanja zračnim prometom u BiH, broj 121/08 iz aprila 2008. godine (polugodišnje izvještavanje VM), niti je uspostavljeno redovno kvartalno izvještavanje Parlamenta BiH prema zaključku Predstavničkog doma iz februara 2015. godine. GTVM od MPK-a nije zahtijevalo informacije za sastavljanje kvartalnih izvještaja za Parlament BiH.

Vijeće ministara BiH se na svojoj 9. sjednici održanoj 02.06.2015. godine upoznao sa zaključcima koje je Predstavnički dom Parlamenta BiH donio na 11. sjednici ovog doma i zadužio MPK za realizaciju zaključaka Parlamenta. Zaključcima Predstavničkog doma traženo je hitno imenovanje članovi Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, te izradu akcijskog plana procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nosiocima aktivnosti i rokovima.

Posljednju informaciju MPK o provođenju "Strategije razvoja sistema upravljanja zračnim prostorom BiH" sa prijedlogom zaključaka, VM je razmatralo i usvojilo na 34. sjednici održanoj 09.12.2015. godine. Tom prilikom je donesen zaključak VM o formiranju novog Projektnog odbora za realizaciju Faze II Projekta upravljanja zračnim prometom u BiH. MPK je zaduženo za pripremu Prijedloga odluke o formiranju Projektnog odbora za izradu i implementaciju Akcionog plana za realizaciju Faze II Projekta upravljanja zračnim prometom BiH, a kojom će biti određeno da je nosilac aktivnosti BHANSA. Na istoj sjednici VM zaključeno je i da će novoimenovani projektni odbor u roku od 30 dana sačiniti i VM na odobravanje dostaviti prijedlog Akcionog plana za realizaciju Faze II projekta upravljanja zračnim prometom BiH.

Projektni odbor BHATM projekta²¹ dostavio je 09.10.2017. godine VI informaciju o realizovanju Strategije upravljanja zračnog prometa BiH, sa prijedlogom zaključaka o okončanju projekta. Na osnovu iste, prema tvrdnjama odgovornih iz MPK, MPK je sačinilo informaciju za VM koja treba da se dostavi VM-u. Okončanjem projekta BHATM, stvoreni su uslovi za početak Faze II Projekta upravljanja zračnim prometom u BiH koji bi za cilj imao preuzimanje kontrole gornjeg zračnog prostora, a glavni nosilac aktivnosti ne bi bila BHDCA nego BHANSA, u skladu sa Zakonom o BHANSA-i iz 2009. godine.

²¹ Projektni odbor BHATM projekta u kojem je glavni nosilac aktivnosti BHDCA osnovan je Odlukom VM iz aprila 2008. godine (Službeni glasnik BiH, broj: 64/08 i 78/09).

Preporuka 14.

U okviru svojih nadležnosti, predlagati Vijeću ministara rješenja uočenih problema ukazujući na finansijske i druge posljedice koje se mogu javiti njihovim nerješavanjem.

STEPEN REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

U MPK-u tvrde da vode računa da se svi relevantni materijali blagovremeno dostavljaju VM kako se ne bi nastale štetne posljedice za BiH, a kao primjer ističu odluke o rutnim naknadama koja omogućava finansiranje usluga kontrole letenja i vraćanja kredita EBRD kredita iz kojeg je finansirana izgradnja ATM sistem. MPK je svjesno, kako ističu, da je budžet BiH garant za vraćanje sredstava u slučaju neuspjeha BHATM projekta. Međutim, iako su evidentna kašnjenja i problemi sa realizacijom preporuka revizije, MPK nam nije prezentovalo dokument, informaciju za VM u kojem se VM upozorava na uočene probleme u procesu uspostave kontrole zračnog prometa BiH, te na njegove finansijske i druge posljedice.

Preporuke za Vijeće ministara:

Generalni sekretarijat VM je odgovoran za praćenje provođenja odluka i zaključaka VM²². Imajući u vidu navedeno, Ured za reviziju je svojim dopisom od 31.10.2017. godine od GTVM zahtijevao informaciju o realizaciji preporuka revizije koje se odnose na VM. GTVM nam nije ni nakon nekoliko telefonskih urgencija dostavilo svoje izjašnjenje o realizaciji preporuka revizije i zaključaka Parlamenta koji se odnose na VM.²³ Ocjena realizacije preporuka revizije zato je data na osnovu izjava sagovornika iz drugih revidiranih institucija, dostupne dokumentacije i informacija sa službene Internet stranice Vijeća ministara BiH.

Preporuka 15.

U cilju uspostave funkcionalne institucije potrebno je, u što kraćem roku, imenovati Vijeće i Upravu BHANSA i tako otkloniti probleme koji mogu nastati zbog neriješenog statusa rukovodnih i upravljačkih struktura.

STEPEN REALIZACIJE

DJELIMIČNO

Vijeće ministara je u novembru 2015. godine imenovalo Upravu BHANSA, ali posljednji sedmi član Vijeća BHANSA-e iz reda uposlenika BHANSA-e još uvijek nije imenovan.

VM je na svojoj 16. sjednici održanoj 23.07.2015. godine donijelo odluku o imenovanju Vijeća BHANSA (Sl.gl. BiH 63/15) i imenovanju vršioca dužnosti direktora BHANSA-e. VM je Vijeću BHANSA-e naložio da u roku od 15. dana od imenovanja započne proceduru izbora i

²² U skladu sa članom 4. Odluke VM o Generalnom sekretarijatu VM (Sl.gl. BiH 43/03).

²³ Vjerojatan razlog zbog kojeg nam GSVM nije odgovorilo na dostavljeni upit je izostanak nadzornih kapaciteta GSVM za praćenje realizacije odluka i zaključaka VM. O ovom problemu bilo je riječi u nekoliko drugih izvještaja revizije učinka. Na primjer u izvještaju revizije "Upravljanje zasnovano na rezultatima kroz planove i izvještaje institucija Vijeća ministara BiH" iz 2013. godine za GSVM rečeno je slijedeće: "Sekretarijat VM ne ulazi u suštinsku analizu predloženih planova i njihovu usaglašenost sa strateškim ciljevima VM. Praćenje provođenja odluka i zaključaka VM se vrši uglavnom na način da se instituciji ili institucijama distribuira upit o realizaciji zaključaka i odluka VM, nekada se ovi upiti ne odnose na konkretne zaključke nego za sve zaključke VM donesene u prethodnih nekoliko mjeseci. Institucije dostavljaju svoje odgovore, a Sekretarijat VM se ne upušta u provjeru dostavljenih navoda institucija."

imenovanja članova Uprave BHANSA-e. Nakon okončane procedure izbora, VM je na svojoj 30. sjednici održanoj 05.11.2017. godine donijelo Rješenje o imenovanju direktora i zamjenika direktora BHANSA-e (Sl.gl. BiH broj 91/15).

VM je svojim zaključkom sa 9. sjednice održane 02.06.2015. zadužilo MPK za realizaciju zaključaka Predstavničkog doma Parlamenta BiH koji su doneseni na 11. sjednici ovog doma. Zaključcima Predstavničkog doma traženo je hitno imenovanje članovi Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, te izradu akcijskog plana procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nosiocima aktivnosti i rokovima. Više o preduzetim aktivnostima MPK vidjeti u obrazloženju realizacije preporuka upućenih MPK.

Preporuka 16.

S ciljem ispunjavanja uvjeta za preuzimanje kontrole zračnog prometa, potrebno je preduzeti sve aktivnosti na ubrzanju procesa sklapanja međudržavnih sporazuma sa Srbijom, Crnom Gorom i Hrvatskom o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

STEPEN REALIZACIJE	POČETNE AKTIVNOSTI
---------------------------	---------------------------

Sporazum sa susjednim zemljama o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa još uvijek nije potpisan, a operateri kontrole letenja susjednih zemalja kontrolu gornjeg zračnog prostora BiH vrše na temelju nacrtu sporazuma (dogovorenog i parafiranog od odgovornih pregovarača).

Delegacije BiH i susjednih zemalja utvrdile su nacrt sporazuma. Krajem 2014. godine VM je usvojilo prijedlog sporazuma o delegiranju odgovornosti za pružanje usluga zračnog prometa između BiH i susjednih zemalja (114. sjednica VM održana 08.12.2014. godine). Predsjedništvo BiH je odobrilo potpisivanje sporazuma i odredilo za potpisnika ministra MPK. Međutim predstavnici BHDCA spore određene dijelove sporazuma. Predsjedništvo BiH je poništilo svoju odluku o potpisivanju sporazuma i sporazum vratilo MKP na dalje razmatranje.

Nacrt sporazuma bio je uvršten na dnevni red 106. sjednice VM održane 22.06.2017. godine, ali je njegovo razmatranje odgođeno radi dodatnih konsultacija. MPK je 07.11.2017. godine uputilo urgenciju GTVM za uvrštavanje sporazuma u dnevni red naredne sjednice VM.

Preporuka 17.

Iznači način za blagovremeno razmatranje dostavljenih materijala BHANSA, a koji se tiču poslovne politike, planova i izvještaja o radu BHANSA, visine rutnih naknada, itd.

STEPEN REALIZACIJE	DJELIMIČNO
---------------------------	-------------------

Preporuka 18.

Također, iznači način i za blagovremeno razmatranje i svih drugih dostavljenih materijala BHANSA i MKT (BHDCA) i preduzimati potrebne mjere.

STEPEN REALIZACIJE	DJELIMIČNO
---------------------------	-------------------

Nije bilo problema zbog kašnjenja u usvajanju odluka VM o rasporedu prihoda od rutnih naknada. Međutim ocjena realizacije preporuka 17. i 18. u direktnoj je vezi sa obrazloženjem

realizacije šesnaeste preporuke upućene VM. VM-u nije dostavljen velik broj informacija i planova koji su zahtijevali njihovo razmatranje i odobravanje, ali višegodišnji zastoje u potpisivanju međudržavnog sporazuma ne može se smatrati blagovremenim. VM je trebalo imati aktivniju ulogu u rješavanju ovog problema.

Operateri kontrole letenja susjednih zemalja obavljaju kontrolu letova u gornjem zračnom prostoru BiH bez ikakve pravne osnove. Njihovo odustajanje od pružanja usluga značilo bi zatvaranje zračnog prometa iznad BiH, što bi nanijelo značajnu štetu BiH jer bi zračni prevoznici bili primorani na alternativne zaobilazne rute letenja. Izostanak letova iznad BiH značio bi i izostanak prihoda iz kojih se finansira vraćanje EBRD kredita, podignutog za finansiranje ATM sistema.

Prema tvrdnjama odgovornih u BHANSA-i, neophodno je potpisati parafirani sporazum da bi se odmah zatim pristupilo pripremi novog sporazumu u kojem bi se sa susjednim zemljama dogovorilo razgraničenje sektora kontrole leta i da bi se dogovorilo postepeno preuzimanje kontrole leta gornjeg zračnog prostora BiH.

Preporuka za Parlamentarnu skupštinu:

Preporuka 19.

<i>U cilju unapređenja procesa i aktivnosti u oblasti kontrole zračnog prometa razmotriti mogućnost periodičnih zahtijeva prema Vijeću ministara ili BHANSA za podatke i informacije o radu BHANSA i rezultatima koji se ostvaruju pružanjem usluga kontrole zračnog prometa.</i>	
STEPEN REALIZACIJE	REALIZOVANO

Predstavnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvještaj revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" sa sljedećim zaključkom: "Predstavnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obaveza ne bude realizovana." Usvajanjem ovakvog zaključka, preporuka revizije se može smatrati realizovanom.

Tim revizije učinka:

Rukovodilac
Odjela revizije učinka
Hrvoje Tvrtković, s.r.

Danijel Čolo, vođa tima, s.r.

Davorka Lučić, revizor učinka, s.r.

Rukovodilac Odjela za kontrolu
kvaliteta, metodologiju i
planiranje RU
Radivoje Jeremić, s.r.